

СЕКЦІЯ 6. Проблеми права в умовах глобальних трансформацій

УДК 502.171:502.131.1(477)

Караїм Ольга,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк, Україна

olha.karaim@vnu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Після зосередження уваги на складних глобальних викликах із-за зміни клімату, екологічної кризи, зростання населення світу, знищення біорізноманіття та ін., нині надзвичайно актуальними для України є проблеми техногенно-екологічної небезпеки, пов'язані із війною на території нашої країни. Особливого втручання вимагають питання сучасного екологічного стану тимчасово окупованих та прилеглих до них територій, які у значних масштабах зазнають мілітаристського (військового) забруднення та руйнування [1].

Одним із ефективних інструментів охорони природних ресурсів та повоєнного відновлення сталого розвитку регіонів є належне екологічне законодавство. Проте, аналізуючи поточний стан екологічного законодавства в Україні можна виділити низку проблем.

Першочергово слід відмітити недостатню гармонізацію українського екологічного законодавства із міжнародними

стандартами. Україна, як учасниця глобальної спільноти, повинна дотримуватися міжнародних стандартів та умов, оскільки, у протилежному випадку, це може обмежувати можливості співпраці з іншими країнами, обмін досвідом та впровадження передових практик узаконодавчо-екологічній сфері.

Важливо, щоб економічний та правовий світовий досвід забезпечення екологічної безпеки регіонів був адаптований у процесі розробки національних концептуальних, стратегічних та програмних документів у галузі управління, фінансування та реалізації заходів із нормалізації якості довкілля та життя громадян на техногенно-екологічно-небезпечних територіях, що постраждали від військового впливу. Одночасно вагомою є робота у протилежному напрямку – Програму ЄС із фінансування охорони довкілля та боротьби зі зміною клімату на 2022–2027 роки варто доповнити спеціальною підпрограмою для України «Післявоєнне відновлення довкілля» [2].

Українське екологічне законодавство повинно сприяти реалізації ініціативи Європейської Комісії European Green Deal (Європейський зелений курс) [3], яка передбачає збереження біорізноманіття, захист здоров'я та добробуту громадян від ризиків і наслідків воєнного впливу, декарбонізацію промисловості, відновлювану енергетику [4], що у свою чергу полягає у забезпеченні переходу до екологічно безпечної зеленої економіки й має розглядатися як нове екологічне правило економічного розвитку європейського континенту. Зазначені аспекти безумовно вимагають від нашої країни оновлення та розширення сучасної еколого-правової системи [2].

Аналізуючи проблеми українського екологічного законодавства на регіональному та локальному рівнях можемо відмітити, що уваги потребує недостатня ефективність контролю та санкцій. Необхідним є вирішення проблем пов'язаних із ефективністю контролю за виконанням природоохоронних норм та недостатніми покараннями за їх порушення. Це часто призводить до безкарності та незаконної діяльності, яка шкодить природним екосистемам. Зміцнення потребує система контролю, включаючи підвищення відповідальності за

порушення екологічного законодавства, встановлення ефективних санкцій та забезпечення прозорості процесу контролю.

Удосконалення потребує недостатнє врахування соціально-економічних аспектів. Екологічне законодавство повинне бути збалансованим і рівнозначно враховувати поряд із природоохоронними проблемами також інтереси, пов'язаного із війною, соціально-економічного розвитку країни. Недостатнє врахування соціально-економічних аспектів у прийнятті рішень з природоохоронної діяльності є суттєвим недоліком. У зв'язку з цим, необхідною є розробка механізмів, які дозволять поєднувати природоохоронні заходи із спричиненими війною економічними потребами та соціальними аспектами сталого відновлення.

Варто також відмітити, що у даному напрямку уваги заслуговує підвищення рівня екологічної свідомості [5; 6] та освіти, оскільки вони є важливими чинниками в забезпеченні ефективного екологічного законодавства. Необхідно активізувати освітні програми та просвітницькі заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості, розуміння важливості природоохоронних норм та стимулювання екологічно відповідальної поведінки. Це допоможе сформувати позитивне ставлення до природи та забезпечити активну участь громадян у збереженні навколишнього середовища.

Зазначимо також, що проблеми українського екологічного законодавства в умовах повоєнного відновлення сталого розвитку регіонів потребують комплексного підходу та системних реформ.

Враховуючи вище зазначені чинники, важливо наголосити на необхідності активного співробітництва між урядом, відповідальними органами, науковими установами та громадянським суспільством у цілому. Забезпечення широкої участі та залучення громадськості у процесі прийняття рішень є кращим кроком у напрямку створення демократичного та прозорого екологічного законодавства.

Застосування даних рекомендацій із покращення гармонізації з міжнародними стандартами, посилення контролю за використанням ресурсів та забрудненням, розробка та впровадження інноваційних технологій зеленого виробництва, стимулювання використання

відновлюваних джерел енергії, а також налагодження співпраці з міжнародними організаціями та спільне розв'язання глобальних екологічних проблем сприятиме забезпеченню ефективного екологічного законодавства та стане кроком у напрямку сталого відновлення та збереження багатства природи для майбутніх поколінь.

Отже, українське екологічне законодавство має бути готовим до адаптації та впровадження нових правових механізмів, щоб відповідати сучасним викликам і ефективно захищати довкілля. Також важливо забезпечити відкритість, прозорість та широку участь усіх зацікавлених сторін у процесах розробки та впровадження природоохоронних політик і законів. Міжнародне співробітництво та обмін досвідом з іншими країнами виступатиме ключовим чинником вдосконалення українського екологічного законодавства в умовах повоєнного відновлення сталого розвитку регіонів.

Список використаних джерел:

1. Кірін Р., Трегуб О. Еколого-правові проблеми сталого розвитку міст і регіонів в умовах повоєнного відновлення. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2022. Т. 1. №. 2. С. 74–94. URL: <https://isg-journal.com/isjip/article/view/68/65>
2. Ustymenko V., Tarasevych O., Kirin R., Gradoboieva Y. *Economic and Legal Dimension of Ensuring Urban Environmental Security: World Experience and Conclusions for Ukraine. Economy of Ukraine*. 2022 (6). 23–40. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.06.023>
3. Європейський Зелений Курс. 2021, 15 квітня. Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>
4. Дячук О., Чепелєв М., Подолець Р., Трипольська Г. Перехід України на відновлювану енергетику до 2050 року. Вид-во ТОВ «АРТ КНИГА». 2017. 88 с.
5. Кобець О., Лантух В. Психологічні особливості розвитку еколого-правової свідомості особистості. *Психологічний журнал*. 2022. №. 8. С. 28–38. URL: <http://psyj.udpu.edu.ua/article/view/258312>
6. Нестеренко Ю. Особливості формування екологічної свідомості студентів в умовах правового режиму воєнного стану. *Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки*. 2022. С. 120–123.